

Namatek
True Education

www.namatek.com

ISO 14001

ایزو ۱۴۰۰۱

فهرست مطالب

۱. استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ چیست؟
۲. تاریخچه استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱
۳. مزایای استفاده از استاندارد ISO 14001
۴. ساختار اصلی ISO 14001
۵. اقدامات مهم در ایزو ۱۴۰۰۱
۶. مبنای رویکردی استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱

سازمان ها با هدف برآوردن سه جنبه توسعه پایدار (اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی)، رویکردی سیستماتیک را به منظور مدیریت زیست محیطی با عنوان ایزو ۱۴۰۰۱ پیاده سازی کرده اند.

ایزو در واقع یک موسسه بین المللی تعیین استاندارد است که از نمایندگان موسسات استانداردسازی ملی تشکیل شده است و یک سازمانی غیردولتی محسوب می شود؛ اما استانداردهای کلی و جزئی را وضع کرده و انواع استانداردهای تجاری و صنعتی جهانی را تعیین می کند.

در این مقاله می خواهیم به توضیحی در مورد چیستی استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ بپردازیم.

استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ چیست؟

به استاندارد سیستم مدیریت زیست محیطی، استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ می گویند. این استاندارد برای سازمان ها و شرکت ها (چه خدماتی و چه تولیدی) که خواهان و دوستدار محیط زیست هستند و نمی خواهند کمترین آلایندهی و آسیب به محیط زیست اطرافشان وارد کنند، الزاماتی ایجاد می کند که موجب بهبود عملکرد محیطی می شود.

این سازمان ها و شرکت ها با استفاده از این استاندارد از مزایای زیر بهره مند می شوند:

- تقاضا برای خدمات و محصولاتشان از طریق بازاریابی افزایش می یابد.
- از طریق کاهش مصرف منابع و تولید زباله، هزینه ها کاهش می یابد.
- عملکرد محیط زیست وارث بهبود یافته و موجب می شود اثرات زیست محیطی کاهش پیدا کند.
- خطرات زیست محیطی کاهش می یابد.
- به تعهدات زیست محیطی و الزامات سیاست محیط زیست دست می یابند.
- شرایط قانونی زیست محیطی خود را ارزیابی می کنند.
- به مسئولیت های اجتماعی خود تعهد پیدا می کنند.
- این استاندارد با اهداف زیر به توسعه پایدار دست می یابد:
- با پیشگیری یا کاهش پیامد های نامطلوب زیست محیطی از محیط زیست حفاظت می کند.
- اثر نامطلوب بالقوه شرایط زیست محیطی بر سازمان را کاهش می دهد.
- در برآوردن تعهدات به تطابق بر سازمان کمک می کند.
- با کمک دیدگاه چرخه حیات بر روش طراحی، تولید، توزیع و مصرف تاثیر می گذارد تا از انتقال پیامدهای زیست محیطی به جای دیگر در چرخه حیات خودداری گردد.

- به مزایای مالی و عملیاتی دست می یابند که از پیاده سازی گزینه های دیگر دوستدار محیط زیست حاصل می گردد. در نتیجه موقعیت سازمان را در بازار تقویت می کند.

لازم به ذکر است که استاندارد ۱۴۰۰۱ در ابتدا فقط در مورد مباحث زیست محیطی بود؛ ولی بعدها جنبه های ایمنی و بهداشت نیز به این استاندارد اضافه شد.

تاریخچه استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱

مرکز استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ در ژنو و در سوییس قرار دارد. همچنین این سازمان در سال ۱۹۴۷ آغاز به کار کرده است.

در سال ۱۹۸۹ قطعنامه حفاظت از آب و هوا در چهل و چهارمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب رسید.

کنفرانس بین المللی محیط زیست در سال ۱۹۹۲ برگزار شد. موسسه استاندارد بریتانیا در ۶ آوریل ۱۹۹۲ استاندارد BS 7750 را تحت عنوان سیستم مدیریت محیط زیست منتشر کرد که اجرای آزمایشی آن تا آوریل ۱۹۹۳ پایان یافت و نسخه نهایی آن در سال ۱۹۹۴ برای صدور گواهینامه سیستم مدیریت محیط زیست (environmental management system) یا EMS به وسیله شرکت های گواهی دهنده صادر شد.

بلافاصله سایر کشورها هم به نوشتن استانداردهایی شبیه آن اقدام کردند. به عنوان مثال فرانسه استاندارد AFNOR 30-200 و ایرلند جنوبی استاندارد IS 310 را منتشر و اجرا کرد.

در سال ۱۹۹۳ سازمان جهانی استاندارد با تشکیل کمیته فنی ۲۰۷ که این کمیته تحت ریاست کشور کانادا قرار داشت، برای تدوین یک استاندارد

جهانی مدیریت محیط زیست EMS اولین گام را برداشت. اولین سری این استاندارد ها در سال ۱۹۹۶ تحت عنوان ایزو ۱۴۰۰۱ منتشر شد. استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ برای اولین بار در سال ۲۰۰۴ مورد ویرایش قرار گرفت. نسخه جدید این استاندارد با استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱:۱۹۹۶ تفاوت چندانی ندارد و در این استاندارد به شفاف سازی و انطباق با استاندارد ایزو ۹۰۰۱ پرداخته می شود.

پس از حدود ۱۰ سال، استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ مورد ویرایش قرار گرفت. در ویرایش جدید تغییرات مختصری در استاندارد به وجود آمد و مفهوم چرخه عمر محصول نیز در ورژن ۲۰۱۵ اضافه شد. تعداد بندهای این استاندارد هم از ۴ بند به ۱۰ بند افزایش پیدا کرد.

مزایای استفاده از استاندارد ISO 14001

- ایزو ۱۴۰۰۱ در مصرف انرژی صرفه جویی می کند.
- از آلودگی های سازمانی جلوگیری می کند.

ساختار اصلی ISO 14001

۱. محیط سازمان: در مورد الزامات درک یک سازمان برای اجرای سیستم مدیریت زیست محیطی صحبت می کند و شامل الزامات زیر است:

- شناسایی مسائل داخلی و خارجی
- شناسایی اشخاص علاقه مند و انتظارات آن ها
- تعریف دامنه سیستم مدیریت زیست محیطی
- شناسایی فرآیندهای مورد نیاز سیستم مدیریت زیست محیطی (EMS)

۲. رهبری: مدیریت عالی باید تعهد خود را نسبت به EMS به موارد زیر نشان می دهد:

- تعریف و ابلاغ سیاست محیط زیست
- تعیین نقش و مسئولیت در کل سازمان

۳. برنامه ریزی: مدیریت عالی باید برای عملکرد مداوم EMS برنامه ریزی کند.

سازمان باید به ارزیابی خطرات و فرصت های EMS و همچنین مشخص کردن اهداف زیست محیطی به منظور بهبود بپردازد. علاوه بر آن سازمان باید تمام روش های تعامل و تاثیر فرآیندهای سازمانی بر محیط و نیز تعهدات قانونی و سایر تعهدات مورد نیاز سازمان را ارزیابی کند.

۴. پشتیبانی: مربوط به مدیریت کلیه منابع برای EMS است و شامل الزامات زیر می باشد:

- الزامات مربوط به صلاحیت

- الزامات مربوط به آگاهی

- الزامات مربوط به ارتباطات

- الزامات مربوط به کنترل اطلاعات مستند

۵. عملیات: الزامات عملیاتی با تمام جنبه های کنترل محیطی مورد نیاز فرآیندهای سازمانی و همچنین نیاز به شناسایی موقعیت های احتمالی اضطراری و برنامه ریزی واکنش ها رو به رو می شود تا در صورت بروز شرایط اضطراری آماده پاسخگویی باشد.

۶. ارزیابی عملکرد: شامل الزامات مورد نیاز برای اطمینان از نظارت بر عملکرد EMS سازمان ها و شرکت ها است.

این الزامات در ایزو ۱۴۰۰۱ عبارتند از:

- نظارت و اندازه گیری فرآیندهای سازمان و شرکت ها

- ارزیابی انطباق با محیط زیست

- بررسی مداوم مدیریت EMS

۷. **بهبود:** شامل آخرین الزامات مورد نیاز به منظور بهتر کردن EMS سازمان ها و شرکت ها می باشد.

این الزامات در ایزو ۱۴۰۰۱ عبارتند از:

- ارزیابی عدم انطباق فرآیند
- انجام اقدامات اصلاحی برای فرآیندها

اقدامات مهم در ایزو ۱۴۰۰۱

- تحلیل محیط کسب و کار
- شناسایی نیازها و انتظارات ذی نفعان
- شناسایی و ارزیابی جنبه های محیط زیست
- شناسایی و تعیین جنبه های بارز محیط زیست
- شناسایی و طرح ریزی شرایط بالقوه اضطراری
- ارزیابی انطباق با الزامات
- رویکرد چرخه حیات محصول

مبنای رویکردی استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱

به طور کلی در استاندارد ایزو ۱۴۰۰۱ مبنای رویکرد یک سیستم مدیریت محیط زیست به منظور دستیابی به بهبود مداوم سازمان ها بر ۴ پایه استوار است که عبارت اند از:

- **طرح ریزی:** ایجاد اهداف زیست محیطی و فرآیندهای ضروری برای تحقق نتایج مبتنی بر خط مشی زیست محیطی سازمان
- **انجام:** اجرای فرآیندهای طرح ریزی شده
- **بررسی:** اندازه گیری فرآیندها در ارتباط با خط مشی زیست محیطی
- **اقدام:** اتخاذ اقداماتی برای بهبود مداوم